ВАТАН КОСМОС БАҲОДИРЛАРИНИ ОЛҚИШЛАМОҚДА

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

17-йил чиқиши.

№ 124 (4371)

23 ИЮНЬ СЕШАНБА 1970 йил.

Баҳоси 2 тийин.

РЕКОРД ПАРВОЗ

Совет космонавтларимиз яна мислсиз — рекорд натижага эришдилар. Андриян Николаев ва Виталий Севастьянов ўртоқлар жаҳонда биринчи бўлиб космосда энг узоқ вақт парвоз қилдилар.

Ватанимизнинг бу шавкатли фарзандлари ўз парвозлари билан космик фазони ўзлаштириш тарихида яна бир олтин саҳифа очдилар. Биз, ишчилар бу толмас фазокорларни, «Союз-9» кемасини яратган барча конструктор, олимлар, ишчи-хизматчиларни чин қалбдан қутлаймиз!

Совет фани ва техникаси космосни ўзлаштиришда жуда катта қадам қўйгани билан бир олам ғурурланамиз. Андриян Николаев ва Виталий Севастьянов ўртоқларнинг ўн саккиз кун космосда ўтказган тадқиқотлари совет халқи ва инсониятнинг тинч-фаровон яшаши йўлида хизмат қилади. Бу тадқиқотларнинг халқ хўжалигини ривожлантиришдаги, совет фани ва техникасини янада юксалтиришдаги аҳамияти беқиёс бўлади, албатта.

Биз, ишчилар Ленин юбилейи йилида космонавтларимиз эришган бу ажойиб ғалабадан янада руҳланиб меҳнат қиламиз. Беш йиллик юзасидан ўз зиммамизга олган мажбуриятларни муваффақиятли бажарамиз. Бу зафар бизни янги марраларга чорлайверади.

П. АЛИМОВ,
Тошкент экскаватор заводининг технологи.

ЖАҲОН ҚОЙИЛ!

Ватандошларимиз Андриян Николаев ва Виталий Севастьянов ўртоқлар космосни забт қилиш соҳасида катта янгилик очдилар. Улар космосда 420 соатдан ортиқ вақт бўлдилар. Космосда ҳалигача бундай узоқ вақт саёҳат қилинмаган. Офарин, сизларга! Сизларнинг жасоратингизга бутун жаҳон қойил қолмоқда.

Колхозимиз аъзолари ҳам барча совет кишилари сингари космонавтларимизнинг ватанпарварлик жасоратидан беҳад фахрланмоқдалар. Улар бу қаҳрамонликдан руҳланиб, далаларда фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Ҳамма бригадада ғўза парвариши қизғин давом этаётир.

Дала ишлари суръатини янада кучайтирамиз. Бу бизнинг космос қаҳрамонлари шарафига меҳнат салютимиз бўлади.

А. Е. ТЕ.
Ўрта Чирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхози партия комитетининг секретари.

ОФАРИН

Космосда 420 соатдан кўпроқ вақт парвоз мисли кўрилмаган қаҳрамонликдир. Ҳали ер юзидаги бирор киши коинот узра ана шундай узоқ вақт сайр қилмаган. Бизнинг қадрдон юртдошларимиз Андриян Николаев ва Виталий Севастьяновлар бунинг уддасидан чиқишди. Офарин сизларга, само шунқорлари! Ўзбекистон шахтёрларининг қизғин саломи ва қутловларини Сизларга йўллайман!

Сизнинг самодаги қаҳрамонлигингиз Ангрен кўмир конларида ишлаётган минглаб шахтёрларни меҳнатда янги-янги ютуқларга руҳлантиряпти. Шуни қувонч билан айтишим мумкинки, юбилей вахтасини муваффақиятли давом эттираётган кончилар ёқилғи қазиб чиқариш ярим йиллик планини бажариш арафасида турибдилар. Кўмир разрези коллективи бу ютуққа ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоқда. Биз бундан буён ҳам фидокорона меҳнат қилиб, зафар кетидан зафар қучиш учун астойдил курашамиз.

Х. АЛИҚУЛОВ,
Ангрендаги кўмир разрезининг экскаватор-машинисти, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати.

КАТТА ҚАҲРАМОНЛИК

Космонавтлар Андриян Григорьевич Николаев билан Виталий Иванович Севастьянов ўртоқларнинг космик фазода узоқ муддат парвоз қилиб, эсон-омон она тупроғимизга қўнганликларини эшитиб биз деҳқонлар беҳад қувондик.

Колхозимиз деҳқонлари «Союз-9» космик кемасини яратган ва уни парвозга тайёрлаган барча ватандошларимизга чин юракдан миннатдорчилик билдириб, уларнинг ишларида янги муваффақиятлар тилайдилар.

Мирза КАРИМОВ,
Ўрта Чирчиқ районидаги Ленин номли колхоз раиси.

— ЯНА ЖОНАЖОН ОНА ЕРДА.

Я. Турин ва В. Лункин телефотоси. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми СССР Конституциясининг 55-моддасига асосан **қарор қилади:**

Саккизинчи чақириқ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг биринчи сессияси 1970 йил 14 июлда Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1970 йил. 19 июнь.

ГЕКТАРИДАН 40 ЦЕНТНЕР УЧУН

Бригадамиз аъзолари беш йилликнинг якунловчи йилида колхоз хирмонига муносиб ҳисса қўшиш учун шу кунларда астойдил меҳнат қилишаяпти.

Биз эрта кўкламда яхши тайёрланган 70 гектар майдонга энг қулай ва қисқа муддатда чигитни экиб олишга эришдик. Чигит ернинг нами билан ердан бир текис униб чиқди. Мурғак ғўзаларни тўла сақлаб қолиш учун ишлов беришни бошлаб юбордик.

Шу кунларда ғўзаларимизнинг ҳолати чакки эмас. Бригадамиз бўйича ҳар гектар майдондан 28,5 центнердан пахта етиштириш планлаштирилган эди. Лекин биз гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» олиш учун курашаяпмиз. Шу мажбуриятни бажариш учун ҳамма тадбирларни кўряпмиз. Ғўзаларимизга икки марта комплекс ишлов бердик. Учинчи культивацияни ҳам бошлаб юбордик. Биринчи ишлов бериш даврида гектарига 110—120 килограммдан азот солган эдик. Иккинчи ишлов вақтида эса 200 килограммдан фосфор солдик. Ғўза бир марта мириқтириб суғорилди.

Суғоришда Шин Борис, Ким Сергей ҳамда Маҳмуд Қодиров каби уста сувчиларимиз яхши ишлашяпти. Улар нормадаги 0,75 ўрнига 1—1,5 гектардан майдонни сифатли суғоришмоқда.

Бундан ташқари турли ҳашаротларга қарши икки марта метилмеркоптофос ҳамда 30 процентли ДДТ дусти эритмасидан сепдик. Бу ғўзаларга тушадиган турли ҳашаротларни йўқотишда катта ёрдам берди.

Қилинган сифатли парвариш ҳозир ўзининг дастлабки натижасини кўрсатмоқда. Гектарларда кўчатлар тўлиқ. Ғўзаларимиз ёппасига шоналаб, гулга кирди. Шоналарни кўпайтириб, гулларни кўсакка айлантириш учун ҳамма тадбирларни кўрамиз.

Иккинчи сувни ғўзалар талабига қараб 5—10 июлда бермоқчимиз. Агар ундан илгари сув бериб қўйсак, ғўзалар ўсиб, бўйига зеб бериб кетади.

Биз ғўза агротехникасидаги барча тадбирларни ҳам ўз вақтида бажарамиз, беш йилликнинг сўнгги йили учун олган катта мажбуриятларимизни бажариш учун имконият яратамиз.

ЦОЙ Григорий,
Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинский путь» колхозининг бригада бошлиғи.

ТАСС АХБОРОТИ

ОРБИТАЛ СТАНЦИЯЛАР ЯРАТИШ ЙЎЛИДА ҚЎЙИЛГАН ЯНГИ ҚАДАМ

1970 йил 1 июнда Совет Иттифоқида кема командири Совет Иттифоқи Қаҳрамони, космонавт учувчи полковник Андриян Григорьевич Николаев ва борт инженер, техника фанлари кандидати Виталий Иванович Севастьяновдан иборат экипаж тушган «Союз — 9» космик кемаси Ернинг сунъий йўлдоши орбитасига чиқариб қўйилган эди.

«Союз — 9» космик кемаси 18 кунлик учиш учун планлаштириб қўйилган программани бажариб бўлганидан кейин 1970 йил 19 июнда Москва вақти билан соат 14.59 минутда ҳисоблаб белгилаб қўйилган районга жуда аниқлик билан қўнди.

«Союз — 9» космик кемасининг экипажи Ер атрофидаги орбитада 424 соат учиб юрди. Одамнинг актив иш билан шуғулланиб, шу қадар узоқ муддатли учишдан иборат эксперимент космосда учиш шароитида биринчи марта амалга оширилди.

Жуда кўп илмий-техникавий тадқиқотлар, кузатишлар ва экспериментлар ер атрофидаги космик фазони янада ўрганиш ва орбитал космик аппаратлардан халқ хўжалигидаги кўп тармоқларнинг манфаатлари йўлида фойдаланиш имкониятини белгилаб олиш мақсадида ўтказилди.

Учиб борилаётган чоқда Ер юзасининг геология нуқтаи назаридан характерли бўлган айрим районлари илмий мақсадда кузатиб борилди ва фото аппаратлар билан суратларга олинди. Жумладан, СССРнинг Европа қисми районлари, Қозоғистон ва Ғарбий Сибирь районлари фото аппарат билан суратларга олинди. Космик эксперимент билан бир вақтда геология разведкаси самолётлари ҳам фото аппарат билан суратлар олди.

Космонавтлар Николаев билан Севастьянов учиб бораётган чоғларида Қуёш ва Ой балқиши ва ботишининг турли фазаларини, булут тўдаларини, ерни қоплаб ётган қор қатламларини, атмосферадаги турли ҳодисаларни кузатиб ва фото аппарат билан суратларга олиб бордилар, бу ишлар олинган маълумотлардан об-ҳаво шароитининг қандай бўлишини дарров ва узоқ муддатни кўзлаб айтиб бериш учун фойдаланиш мақсадида қилинди. Чунончи, космонавтлар момоқалдироқлар ва циклонлар бўлишини неча марталаб хабар қилиб турдилар. Ўрмонларда ёнғинлар бўлаётганлиги, далалардаги бўронлар ва денгизлардаги тўлқинлар тўғрисида космик кемадан Ерга хабар юборилиб турди.

Ҳинд океани акваториясининг ғарбий районида булутлар тўпланишини фото аппарат билан суратларга олишдан иборат ноёб тажриба ўтказилди. Бу тажрибани ўтказишда «Союз-9» кемаси билан бир қаторда СССР Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот кемаси «Академик Ширшов» ва метеорологик йўлдош «Метеор» ҳам қатнашди.

«Союз-9» космик кемаси учиб бораётган вақтда Ер атрофидаги космик фазонинг физикавий хоссаларини ўрганиш давом эттирилди. Космонавтлар юлдузларга қараб кема йўлини белгилайдиган ва унинг йўлини ўзгартирадиган методлар ва янги системаларни пишитиш чоғида осмондаги юлдузлардан таянч нуқталари тариқасида кенг фойдаландилар.

Космосда узоқ муддат учиш омилларининг одам организмига таъсирини ўрганишга доир медицина-биология тадқиқотларини кенг равишда ўтказиш учишнинг энг муҳим қисми бўлди. Бу тадқиқотларни ўтказиш чоғида организмнинг яхши функционал ҳолатини ҳамда космонавтларнинг юксак даражада ишлаш қобилиятини сақлаб туриш ва давом эттириш чораларига алоҳида эътибор берилди.

Медицина — биологияга доир кенг программани бажариш чоғида космонавтлар турли функционал синовлар ва психо-физиологик ҳолатини англайдиган саволларга жавоб бериш ишларини олиб бориб, шу тариқа юрак-томир системасини, сиртқи нафас олиш функцияларини, газ айирбошлаш ва энергия сарфлаш, кўзларнинг контраст сезгирлиги, вестибуляр аппарат функцияларини, мускул — бўғинларнинг сезувчанлигини ва оғриқни сезиш қандай бўлишини тадқиқ қилдилар.

Организмнинг физиологик функцияларида кўнгилсиз ўзгаришлар бўлиб қолиш эҳтимолини олдиндан ўз вақтида билиб олиш мақсадида космонавтларнинг сиҳат-саломатлиги қай ҳолатда эканлигини медицина нуқтаи назаридан 18 кунлик учиш давомида муттасил назорат қилиб турилди. Бу контроль системасида турли методлар қўлланилди: телеалоқа сеанслари, радио орқали гаплашиш чоғида космонавтларнинг ўзларини гапиртириш, бажарилаётган экспериментларни ўзларига анализ қилдириш йўли билан экипаж аъзолари кузатиб турилди ва хусусан физиологик кўрсаткичларнинг динамикасига доир телеметрик ахборот маълумотларидан фойдаланилди.

Ҳар кун космонавтлар иш кунининг бошида ва охирида бир-бирларини медицина нуқтаи назаридан контрол қилиб, бир-бирларининг қон босимларини ўлчаб турдилар, томирларининг уриши ва нафас олишлари қандайлигини қайд қилиб бордилар. Муайян мақсадга мўлжалланган ва планлаштириб қўйилган жисмоний машқлар комплексини бажармасдан олдин ва бажариб бўлинганидан кейин ҳам худди шундай ўлчовлар ўтказилиб турилди. Шу билан бир қаторда меҳнат қилиш, дам олиш ва мунтазам овқатланишнинг рационал режими туфайли орбитада космонавтларнинг ҳаёт фаолияти нормал бўлиши ва юксак даражада ишлаш қобилияти сақланиб турилди.

Ер юзидаги команда — ўлчов комплексини бажарувчи пунктлар ҳамда СССР Фанлар академиясининг жаҳон океани акваториясининг турли районларга юборган илмий тадқиқот кемалари учишнинг боришини пухта ва узлуксиз кузатиб туришни таъминладилар. Космик кема билан доимий радио ва телевизион алоқа қилиб турилди, телеметрик ахборот маълумотлари оператив равишда қабул қилиб олиш ва ишлаб чиқиш таъминланиб турди.

Космонавтлар А. Г. Николаев ва В. И. Севастьянов космосда учиб қайтиб тушганларидан кейин бирмунча вақт давомида синчковлик билан медицина текширувидан ўтадилар.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ҒАЛЛА ЎРИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 22 ИЮНГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

1-стун — районлар, 2-стун — ўриладиган майдон, 3-стун — ўрилган майдон, 4-стун — планнинг бажарилиш проценти.

Орржоникидзе	490	254	51,8
Калинин	5351	2724	50,9
Оққўрғон	2095	844	40,2
Бўка	9492	3213	33,8
Урта Чирчиқ	26597	8543	32,1
Бекобод	5746	1811	31,5
Янгийўл	10647	2960	27,8
Юқори Чирчиқ	22131	1540	7,0
Бўстонлиқ	9651	58	0,6
Область бўйича	92200	21947	23,8

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

22 июнда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг навбатдаги мажлиси бўлди.

СССР Олий Советининг Миллатлар Советига сайлов ўтказган Ўзбекистон ССР сайлов комиссиясининг раиси, «Ўзбексельмаш» заводининг катта мастери А. А. Қориев ўтказилган сайлов кампаниясининг якунлари тўғрисида Олий Совет Президиумига маълумот берди.

Олий Совет Президиуми сайловга тайёргарлик ва овоз бериш сайлов тўғрисидаги қонун талабларига мувофиқ ўтказилганлигини ва коммунистлар билан партиясизлар блокининг янги порлоқ ғалабаси билан тугалланганлигини мамнуният билан қайд қилди. Республика меҳнаткашлари халқ номзодлари учун якдил овоз бериш билан коммунистик партияга чексиз содиқ эканликларини, партия раҳбарлигида коммунистик қурилиш соҳасида бундан буён ҳам катта муваффақиятларга эришишга тайёр эканликларини намойиш қилдилар.

Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область советлари ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар совети ижроия комитетига сайловчиларнинг наказлари қандай бажарилаётганлигини назорат қилиб туришни таъминлаш таклиф этилди.

Мажлисда республика Олий Советининг еттинчи сессиясини ўтказишга тааллуқли масалалар қараб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг соғлиқни сақлаш ва социал таъминот ҳамда халқ маорифи доимий комиссияларининг таклифига мувофиқ Олий Совет Президиуми колхоз ва совхозлардаги болалар муассасаларининг фаолиятини яхшилаш чоралари тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. Республика қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш ва маориф министрликлари, шунингдек Тошкент ва Фарғона область ижроия комитетларининг раҳбарлари ҳисоб беришди.

Республикада болалар боғчалари, яслилар ва даволаш — профилактика муассасалари қурилиши кенг кўламда олиб борилмоқда. Андижон, Тошкент, Наманган областлари ва бошқа областлардаги кўп хўжаликларда бутун йил бўйи ишлайдиган боғча ва яслилар очилди, болалар боғчаларини таъминлаш учун колхозларнинг маблағларини бирга қўшиш, мактабгача тарбия муассасаларига раҳбарлик қилувчи колхозлараро органларни ташкил этиш тажриба қилиб кўрилмоқда.

Аммо текшириш натижаларига қараганда, колхоз ва совхозларда болалар учун очилган мавсумли боғча ва яслиларнинг аҳволи ҳозирги куннинг ўсган талабларидан, қишлоқ меҳнаткашлари иқтисодий ва маданий савиясининг мавж уриб юксалишидан ҳали орқада қолмоқда. Баъзи хўжаликларнинг раҳбарлари бу муассасаларга масъулиятсизлик билан қарамоқдалар. Маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари, тегишли министрликлар ва идоралар мавжуд камчиликларни бартараф қилиш учун қатъий чораларни кўрмаётирлар.

Олий Совет Президиуми маҳаллий советларнинг ижроия комитетларига ва министрликларга болалар яслилари ва боғчаларига раҳбарликни кучайтириш, мавсумли боғча ва яслилардаги болалар тўғрисида доим ҳамхўрлик қилишга эришишни топширди. Болалар боғчалари ва яслиларни қуриш ҳамда жиҳозлаш, уларда овқатланиш, медицина хизмати ва тарбия ишларини пухта уюштиришга эътиборни кучайтириш лозим.

(ЎзТАГ).

У ТАН ЖЎНАБ КЕТДИ

Совет ҳукуматининг таклифига биноан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари У Тан 21 июнда Москвадан Нью-Йоркка жўнаб кетди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари самимий меҳмондўстлик учун Совет ҳукуматига ва совет кишиларига миннатдорчилик изҳор қилди.

(ТАСС).

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА СУТ ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 22 ИЮНГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун — ярим йиллик планнинг бажарилиши, учинчи стун — июнь ойида топширилган сут.

Юқори Чирчиқ	98,8	57,1
Бўка	95,9	53,4
Бўстонлиқ	94,1	30,5
Оққўрғон	92,7	50,3
Орджоникидзе	91,3	51,5
Калинин	83,7	42,2
Ўрта Чирчиқ	82,6	42,3
Янгийўл	78,2	34,0
Бекобод	77,1	38,0
Область бўйича	87,4	43,6

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ДАҒАЛ ПИЧАН ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 22 ИЮНГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Мажбуриятга нисбатан процент ҳисобида).

Юқори Чирчиқ	37,8
Оққўрғон	33,1
Калинин	27,1
Янгийўл	27,1
Бўка	24,6
Орджоникидзе	24,6
Бекобод	20,6
Ўрта Чирчиқ	18,0
Бўстонлиқ	14,8
Область бўйича	24,9

✻

«СОЮЗ-9» космик кемасининг командири А. Г. Николаев, (ўнгда) ва борт инженери В. И. Севастьянов космик кема кабинасида тренировка вақтида.

В. Черединцев фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

✻

КОСМОНАВТЛАР А. Г. Николаев (чапда) ва В. И. Севастьянов машғулотлар вақтида.

В. Мусаэльян фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

„СОЮЗ-9": ПРОГРАММА БАЖАРИЛДИ

Ер атрофи ва планеталараро масофа тўғрисидаги билимларимизни ривожлантириш ҳамда бу билимлардан халқ хўжалигида амалий фойдаланиш манфаатларини кўзлаб космосни ўрганишни янада давом эттирмоқ учун вазнсизлик шароитида одам узоқ муддат туриб ишлаши ва чекланган бекик ҳажмда яшаши лозим.

Одамнинг космосда узоқ муддатли учиши кейинги вақтгача 5 кундан («Восток», «Союз») 14 кунгача («Жемини—7») бўлган эди. Муайян илмий-техникавий вазифаларни шу учишлар вақтида ҳал этиш билан бирга одам организмининг ҳаётий функциялари, космонавтлар ўзини қандай ҳис қилиши ва уларнинг ишлаш қобилияти тадқиқ қилиниб кўрилди. Одамлар вазнсизлик шароитига анчагина тез мосланишлари мумкинлиги аниқланди. Бироқ, бундай шароитда ҳаракат бўшашиб қолиши ва таъсирланиш даражаси пасайиши, вестибюляр аппаратнинг инжиқлиги кўпайиши, бу ҳол эса баъзан денгиз касали аломатларини келтириб чиқариши мумкин. Шу сабабли вазнсизлик ҳолатида узоқ туриб қолинган шароитда одам организмининг қандай ҳолда бўлишини синчиклаб ўрганиш, ҳатто жуда озроқ бўлса ҳам сунъий оғирликнинг организм ҳолатига ва космонавтларнинг ўзларини қандай ҳис қилишларига ўтказадиган таъсирини синчиклаб ўрганиш ғоят зарур.

«Союз—9» космик кемаси мана шу вазифаларни ҳал қилиш учун учирилди. Маълумки, бу кеманинг экипажи кема командири космонавт учувчи Андриян Григорьевич Николаев билан борт инженер, техника фанлари кандидати Виталий Иванович Севастьяновдан иборат бўлди. Кема 1 июнда парвоз қилиб, Ер юзасига энг яқин нуқтаси (перигейи) 207 километр ва Ер юзасидан энг узоқ нуқтаси (апогейи) 221 километр бўлган орбитага чиқиб олди. Орбитанинг оғиши 51,7 градус эди. Космик кеманинг учиши 18 кун давом этиб, муваффақият билан тамомланди.

Учиш жараёнида қуйидаги илмий ва техникавий вазифалар ҳал этилди:

— Космосда узоқ муддатли учиш омилларининг одам организмига таъсирини медицина-биология назаридан тадқиқ қилиш;

— Космосда узоқ муддатли учиш шароитида борт системаларини комплекс равишда текшириб ва синаб кўриш;

— Автоном навигация воситаларини ишга солиб, қўл билан бошқарув системаларини, ориентация системаларини янада пишитиш ва тадқиқотлар ўтказиш;

— Илмий тадқиқотлар ва тажрибаларнинг кенг программасини ўтказиш.

«Союз—9» кемасининг учиши космик биология ва медицина нуқтаи назаридан катта аҳамиятга эга. Орбитада учиш шароитида вазнсизлик одам организмига асосий таъсир ўтказувчи омил бўлиб қолади.

Совет ва Америка кемаларининг учишлари шуни кўрсатдики, космонавтлар вазнсизлик шароитида яшашлари ва ишлашлари мумкин, бундай шароитда уларнинг саломатликлари ва бир неча кун давомида ишлаш қобилиятлари бузилганлиги маълум эмас. Бироқ, учиш муддати кўпайиб борган сари вазнсизлик ўтказаётган таъсирга узоқ муддат яккаланиб қолиш, ҳаракатлар чекланганлиги (гиподинамик), психологик кучланиш, ниҳоят, кема ичида бўлган микроорганизмлардан юқумли касалликлар пайдо бўлиши мумкинлиги сингари омиллар ҳам қўшилади. Муддати тобора кўпайтирилган учишларга ўтиш учун ҳозирги вақтда бизнинг қўлимизда етарли асослар бор, аммо бунинг учун келгусида космосни ўзлаштириш чоғида одамнинг медицина-биология жиҳатидан мустаҳкам ва ҳар томонлама таъминланишини назарда тутиш керак.

Куни кеча тамомланган эксперимент ҳам кўп жиҳатдан мана шу мақсадларга бағишланди. Бу эксперимент чоғида вазнсизликнинг одамга узоқ муддатли таъсир ўтказиши натижасида туғилиши мумкин бўлган бузилишларнинг белгиларини ўрганиш, вазнсиз шароитида шу вақтгача бўлганига қараганда узоқроқ муддат туриб қолишнинг организмга таъсири тўғрисида ва ҳимоя тадбирларининг самарадорлиги тўғрисида маълумотлар олиш; яшашни таъминлаш системаларини янада takомиллаштирмоқ учун зарур маълумотлар олиш кўзда тутилди. Умумий ва жисмоний барқарорликнинг бузилишига йўл қўймаслик, одат бўлиб қолган ҳаракатларни координациялаш учун жисмоний машқларнинг махсус воситалари ва комплекслари қўлланилди. Бу машқларнинг бевосита вазифаси организмнинг вазнсизлик таъсирига барқарорлигини ва орбитадан тушиш чоғида бўладиган ўта юкланишларга бардош бериш қобилиятини сақлаб қолишдан, мускул кучларини сақлаб туришдан, нерв-юрак-томир ва овқат ҳазм қилиш системаларига, шу системаларни ҳаракатлантирувчи умумий таъсир ўтказишдан иборат бўлди.

Электрокардиография, сейсмокардиография, пневмография, томир уришининг тезлигини ўлчаш методлари ёрдамида юрак-томир системалари батафсил тадқиқ қилиниб турди. Бунинг натижалари радиотелеметрия ёрдамида ерга юборилиб турди. Бундан ташқари космонавтларнинг ўзлари осойишта ётган чоқларида ҳам, шунингдек белгиланган миқдорда жисмоний ҳаракатлар қилганларидан кейин ҳам ўзларининг қон босимларини вақти-вақти билан ўлчаб турдилар.

Сув-туз айирбошлашнинг озайиши ёки кўпайиши юрак-томир системаси ҳолати билан чамбарчас боғлиқ деб ҳисобланди, бу эса организмдаги сув — электролит балансини бундан буён ҳам ўрганиш учун хизмат қилиши лозим. Космосда учиш чоғида одам қанча энергия сарфлаётганлиги тўғрисида шу вақтгача тажриба йўли билан маълумот ҳосил қилинмаган эди. Аммо, яшашни таъминлайдиган энг яхши системаларни қуриш учун, шунингдек овқатнинг хили ва миқдорини ҳамда сув истеъмол қилишнинг илмий жиҳатдан асосланган меёрини белгилаб олмоқ учун бундай маълумотлар мутлақо зарур.

Шу муносабат билан космонавтларнинг ишлаш ва дам олиш шароитида нафас олиш, газ айирбошлаш ва энергия сарфлаш функциялари синчиқлаб ўлчаб турилди.

Вегетатив реакциялар ҳам ўрганиб борилди, қўллар мускулининг кучи, иродавий ҳис қилиш турлари ва ҳис қилишнинг бошқа турлари ўлчаб турилди, анализация системалар бир-бирига таъсир ўтказишидаги ўзгаришлар тадқиқ қилинди. Аввало, вистибюляр аппаратнинг функциялари тадқиқ қилиниб турди.

Врачларнинг пухта контроль қилиб туришлари билан бир қаторда космик учиш омиллари комплексининг узоқ муддатли таъсирига организмнинг физиологик реакцияси телеметрия воситалари билан тадқиқ қилиниб турди. Шу нуқтаи назардан одамнинг психологик барқарорлиги бошқарув системасига қўшиб қўйилган операторнинг динамик характеристикалари ўрганиб борилди.

«Союз-9» кемасида орбитада кеманинг йўлини ўзгартириш тажрибалари (шу жумладан космонавтларнинг автоном навигация вазифаларининг қандай ҳал қилишларини) ўрганиш ҳамда ориентация ва ҳаракатни бошқариш системаларининг бир қанча перспектив элементларини пишитиш тажрибаларида давом эттирилди.

Бошқарув системаси илмий-техника экспериментларини бажариш ёки кеманинг йўлини ўзгартириш чоғида кеманинг ҳар қандай бурчаги ориентациясини белгилаган даражада ушлаб туришга имкон берди. Чунончи, автоном навигациясини пишитиш чоғида космонавтлар кеманинг йўлини муайян юлдузларга қараб тўғрилаб олдилар, кузатишлар ўтказиш ва ернинг фотоаппарат билан суратини олиш чоғида ерга қараб ориентация олиб турдилар.

Бундан ташқари кеманинг йўлини қуёшга қараб белгилаш тажрибалари ўтказилди. Шундай қилиб, қуёш батареяларининг электр энергия ишлаб чиқаришини ҳамда бир қанча илмий-техникавий тажрибаларни ўтказишни таъминлаш учун зарур эди. Кема ориентацияси унинг айланишини стабиллаштириш йўли билан бир меёрда сақланиб турилди. Орбита параметрлари коррекциялар ўтказиш йўли билан сақланиб турди, бундай ҳолда коррекция қилувчи импульс талаб қилинган ҳар бир томондан берилиши мумкин эди. Бошқарувнинг бир қанча операциялари қаби коррекция қилиш ҳам қўл кучи ёрдамида ҳам, шунингдек космонавтлар иштирокисиз автоматик йўл билан ҳам бажарилди.

Бундан олдинги учишларда бўлгани каби оптик асбоблардан фойдаланиб, планетамизни космик фазодан кузатиш, фотоаппарат билан унинг суратларини олиш ҳамда Ер юзасида ўтаётган турли ҳодисалар ва жараёнларни кинолентапарга қайд қилиш давом эттирилди. «Союз-9» кемасида туриб олинган фотосуратлар олимларнинг ердаги турли районларнинг геологик хариталарини аниқлаб олишларига ҳамда фойдали қазилмаларни қидириш учун эхтимоли энг кўп бўлган районларни тайинлаб қўйишларига ёрдам беради. Бундай ишлар ернинг ўзидаги шароитда катта куч ва маблағ талаб қилади. Бундан ташқари жаҳон океанининг айрим районларини акс эттирган фотографиялар ёрдамида океан оқимларини ва баъзи характеристикаларни белгилаб олиш имконияти ўрганилади, бу эса зоопланктонни ва овланадиган балиқлар галалари тўплаган жойларни қидиришни осонлаштиради.

Атмосферадаги булутларнинг, ерни қоплаб ётган қор ва музларнинг фотографиялари, об-ҳавони анча олдиндан айтиб қўйиш методларини ҳамда пўртаналар пайдо бўладиган пайтларни билиб олиш методикасини ишлаб чиқиш учун қўшимча материаллар беради.

Космосдаги ҳодисалар ва жараёнларнинг физик хусусиятлари тадқиқ қилинди. Шу жиҳатдан қараб космик шароитнинг -оптик системалар характеристикасига таъсири белгилаб олинди, навигация манфаатларини кўзлаб ориентирларни ер юзасига тўғрилаб қўйиш усуллари тадқиқ қилинди, турли механизмларнинг космос шароитида ишлаши ўрганилди. Космик нурланишнинг интенсивлигини ўрганиш, қуёшда содир бўладиган аломатларнинг доимийлигини аниқлаш, турли диапазонлардаги радио тўлқинларнинг атмосфера орқали ўтишини тадқиқ қилиш давом эттирилди.

«Союз-9» космик кемасида узоқ муддатли учиш вазифаларига мувофиқ космонавтларнинг ишлаш ва дам олиш шароитини яхшилайдиган бир мунча ўзгаришлар кўзда тутилди. Кема орбитал хона, тушириладиган хона, асбоб-агрегатлар хонаси деб аталган уч асосий хонадан иборат.

«Союз-9» кемасидаги орбитал-хона илмий тажрибалар ва тадқиқотлар ўтказиш учун лаборатория бўлиб, шунингдек космонавтлар дам оладиган, ухлайдиган, овқатланадиган «бино» бўлиб хизмат қилади. Асосий илмий аппаратлар ва ускуналар шу хонада жойлаштирилган.

Вазнсизлик шароитида узоқ муддат турган чоғда нормал жисмоний ҳолатни ва юксак даражада ишлаш қобилиятини сақлаб турмоқ учун космонавтлар махсус машқлар комплексини бажариб турдилар. Шу мақсадда орбитал хонада гимнастика майдончаси ташкил этилди ва у иккита амортизатор ва махсус жилет билан таъминланди. Булар дам гавдасига 20—22 килограмм миқдорида оғирлик солишга, шунингдек мускуллар группасига ва склетга ердаги оғирлик кучи шароитидагига ўхшаш оғирлик солишга имкон беради. Орбитал хонага космонавтни тик турган, ўтирган ва ётган ҳолда ушлаб турадиган қўшимча мурватлар ўрнатилди. Бу эса илмий—тажрибаларни бажариш учун, шунингдек дам олиш ва ўхлаш учун қулайлик туғдиради.

«Союз-9» космик кемасининг орбитал хонаси орбитал станциялардаги илмий лабораториялар ва космонавтлар яшайдиган биноларнинг намунаси деса бўлади. Космонавтларнинг мана шу хонада ишлаши бундай ишлашнинг ўзига хос хусусиятини аниқлаб олишга ва космос шароитида тадқиқотлар ўтказишнинг муносиб методларини танлаб олишга ёрдам беради.

«Союз-9» кемасининг тушириладиган аппаратини икки ўринли қилиб ишланди. Узоқ муддатли учиш ва илмий тадқиқотларнинг катта ҳажми бу аппаратнинг тузилишини қисман ўзгартиришни талаб қилди. Учинчи кресло ўрнига илмий аппаратлар, ичига кино ва фотоплёнка жойлаштирилган кассеталар, орбитадаги экспериментларнинг натижаларини қайд қилиб бориш учун магнит лента запаси жойлаштириб қўйилди. Бу информация, шунингдек биологик эксперимент ўтказган бир қанча илмий асбоблар ерга қайтиб тушади.

Аппаратни орбитадан учта бирликкача бўлган доирадаги озроқ юкланиш билан ерга тушириш кўзда тутилди. Вазнсизлик шароитида космонавтлар узоқ турганларидан кейин аппаратни орбитадан бундай тарзда туширишнинг аҳамияти катта. Туширилувчи аппарат амортизлантирадиган креслолар билан ва реактив двигателлар билан таъминланган, бу эса парашют тушгандан кейин ерга қўниш пайтидаги ўта юкланишни камайтиришга имкон беради.

Кеманинг асбоб—агрегатлар хонаси бундан олдинги «Союз» кемаларининг худди шундай хоналарига тўла равишда ўхшайди. Бу хонада кеманинг орбитада учишини ва учиш программасини бажариб бўлганидан сўнг кеманинг орбитадан туширилишини таъминлайдиган аппаратлар ва ускуналар, шу жумладан коррекция қилувчи двигатель установка, ориентация двигателлари, ҳароратни муайян даражада ушлаб турадиган система агрегатлари, батареялари, радиотехника системаларининг ва телеметриянинг антенналари жойлаштирилган.

Учиш вақтида кема экипажи билан ердаги бошқарув пунктлари ўртасида икки томонлама радио алоқа қилиниб турилди. Ердаги бошқарув пунктлари кўриш мумкин бўлган зонада кема орбитасининг параметрлари ўрганиб турилди, телеметрик ва телевизион информациялар қабул қилиниб турилди, кемада радио орқали бошқарув командалари юбориб турилди.

Кема экипажи ва ердаги команда — ўлчов комплекси телеметрик ўлчовларнинг натижаларига асосланиб кеманинг ҳолатини ҳамда ундаги системаларнинг ҳолатини анализ қилиб, учишни бошқаришга доир қарорлар қабул қилиб турдилар.

Кема экипажи учиш программасини бажариб бўлиб кемани туширишга тайёргарлик кўрди. Кема орбитадаги координация системасида ўз ҳолатини аниқлаб бўлиб, тормозлаш импульси берилиб бўлганидан кейин ва хоналар бир-биридан ажраганидан кейин туширилувчи аппарат бошқарилган хонада атмосферага ўтказилди ва белгиланган районга қўндирилди.

* * *

«Союз-9» кемасининг учиши космосда узоқ муддатли учиш йўлида қўйилган янги қадам бўлди.

Профессор **В. ПАВЛОВ.**

(ТАСС).

БЎСТОНЛИҚ РАЙОН ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА

Чорвоқ ГЭСи қурилишида ишлаётган автомашиналарнинг унуми қандай?

ГЭС қурилиши коммунистларининг яқинда бўлиб ўтган умумий йиғилишида ана шу масала муҳокама қилинди. Йиғилишда ГЭС қурилишида меҳнат қилаётган 11-автобазанинг директори В. В. Емельянов доклад қилди. Докладчи автотранспортлар иши қандай йўлга қўйилганлиги, коммунист шоферларнинг ташаббуси ҳақида ва йўл қўйилаётган камчиликлар тўғрисида гапирди.

Сўзга чиққан коммунистлар автобаза ишидаги ютуқларни қайд қилиш билан бирга камчилик ва хатоларни ҳам очиб ташладилар. Улар ҳар бир машинанинг юқори унум билан ишлаши учун нималарга эътибор бериш кераклигини айтдилар: хусусан вақтнинг қадрига етиш, ёқилғидан тежаб-тергаб фойдаланишга оид таклифларни киритдилар.

Йиғилишда транспорт хизматини тубдан яхшилаш тадбирлари белгиланди. Бир группа коммунистлар автотранспорт ишини назорат қилиш учун жойларга бириктирилди.

* * *

Ёш авлодни билимдон, партия ва халқ ишига садоқатли, меҳнатсевар қилиб тарбиялашда ўқитувчининг роли ниҳоятда катта. Жаҳонобод қишлоғидаги 44-ўрта мактаб коммунистларининг очиқ партия йиғилиши ўқитувчининг бурчи ва маҳорати масаласига бағишланди.

Мактаб илмий бўлим мудири Фатхулла Йўлдошев коммунист ва партиясиз ўқитувчиларнинг педагогик фаолияти, уларнинг тажрибалари ҳақида доклад қилди. У ўқитувчилар коллективи ёш авлодга билим бериш, уларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида бирмунча ишларни қилганликларини айтиб ўтди.

Лекин мактабдаги ўқув-тарбия ишларида камчиликлар ҳам мавжуд. Барча ўқувчилар ҳам дарсларни бирдек ўзлаштиряпти деб айтиб бўлмайди. Интизомни янада мустаҳкамлаш зарур. Ўтилаётган дарсларнинг сифатли бўлиши ва пухта ўзлаштирилишига эришиш керак. Бунда, энг аввало, мактабдаги коммунист ўқитувчилар ташаббус кўрсатишлари зарур.

Мактаб коммунистларининг очиқ партия йиғилишида ўқув-тарбия ишларини янада яхшилаш юзасидан бир қатор тадбирлар кўриб чиқилди.

«Отделстрой» трестига қарашли 11-қурилиш бошқармаси бинокорлари Абдуғани Жўрабоев ва Шокир Хожимуродов ўртоқлар янги Тошкент жамолини очишга ўз муносиб ҳиссаларини қушишяпти. Улар кундалик топшириқларни мунтазам ошириб адо этишмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

ЖАМОАТЧИЛИК — КАТТА КУЧ

РЕПОРТАЖ

Қодирқул ака билан шаҳар марказидаги маданият ва истироҳат боғида учрашдик.

— Ишни пайсалга солмай, ўртоқлик судида кўриб чиқиш лозим, — дерди у ёнидаги ўрта ёшларга бориб қолган, кўзойнакли кишига. — Гапингизга қараганда, олдинлари ҳам у маҳсулотларни ўмариб келган. Касалликнинг зудлик билан олди олинмаса, бошқаларга ҳам юқиши мумкин. Қўнғироқ қилсангиз, мен ҳам етиб бораман.

Қодирқул ака билан ёлғиз қолдик. У идораси томон бошлар экан, ҳозиргина бўлиб ўтган суҳбатни тилга олди.

— Кондитер-ачитқи бирлашмаси ўртоқлик судининг раиси бўлади у. Материал цехи ишчиси Куртомерова ва Ҳасановлар корхонадан яширинча ширинликлар олиб чиқишаётганда қўлга тушишибди. Шу хусусда маслаҳатлашгани келган экан, — деди.

Янгийўл шаҳар халқ суди биносига етганимизда бу ерда талайгина одамлар тўпланишган эди. «Бемовруд келибман» ўйладим ўзимча ва фикримни Қ. Эгамқуловга айтдим.

— Аксинча, шаҳардаги барча корхона, муассаса, ташкилотлар — ўртоқлик судларининг умумий йиғилишини ўтказяпмиз. Айни пайтда келдингиз, — деди у ва залга кириб кетди.

Кун тартибидаги асосий масала — «Ўртоқлик судлари — социалистик қонунчилик ҳимоячилари» деган мавзуда Қодирқул ака Эгамқулов сўз олди.

— Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўртоқлик судлари Низоми»ни тасдиқлаганига ҳам 9 йил бўлиб қолди, — деди у сўзни бошлар экан. — Ўтган йиллар мобайнида ҳаётнинг ўзи ана шу Низомга қатор ўзгартишлар киритди. Олдинлари суд органлари гражданларнинг нотўғри хатти-ҳаракати, меҳнат интизомларини бузиш каби ҳолларни кўриб чиққан бўлса, эндиликда майда ўғирлик, савдогарчилик, мулкий бахсларни ҳам муҳокама қилмоқдалар. Шаҳар ўртоқлик судлари партия, касаба союз ташкилотлари раҳбарлигида совет кишисини тарбиялаш, корхоналарда меҳнат интизомини янада мустаҳкамлаш юзасидан ижобий тадбирларни амалга оширдилар.

Жумладан, пойафзал фабрикаси ўртоқлик суди аъзолари фақат ишчи-хизматчилардан тушаётган ариза ва шикоятларни кўриб чиқмай, даставвал у ёки бу қонунбузар билан суҳбатлашадилар, кўнгилсиз воқеанинг содир бўлишига олиб келган сабаб ва шарт-шароитларни ҳар томонлама чуқур ўрганадилар. Бу эса ўз навбатида тўғри йўлдан оғган кишининг ўз хатосига тушинишига, суд аъзоларининг тўғри қарор қабул қилишларига ёрдам бермоқда.

Бундан ташқари ўртоқлик судларига фабрика маъмурияти масъулиятли ходимларни бириктириб қўйган бўлиб, улар вақти-вақти билан ариза ва шикоятлар муҳокамасида иштирок этишади, семинар машғулотлари ўтказишда фаол қатнашадилар. Бундай чора ва тадбирлар натижасида қисқа муддат ичида ўғирлик, меҳнат интизомининг бузилиши каби ҳолларга чек қўйилди, фабрика шаҳарда илғор коллективлардан бирига айланди.

Ўртоқлик судларининг асосий таянчи — жамоатчиликдир. Бу иш, айниқса, ўртоқ Спиридонов раислик қилувчи «Заречная», Нурматов раислик қилаётган «Файзиобод» маҳаллаларида намунали йўлга қўйилган. Бу маҳаллаларда кейинги ойлар ичида ўртоқлик судига бирон-бир шикоят тушмади. Бинобарин, безорилик, худбинлик, ичкилкбозлик каби иллатлар таг-томири билан йўқ қилинди.

Лекин шаҳримизнинг барча корхона ва ташкилотларида иш ана шундай намунали ташкил этилган экан деган хулоса чиқармаслик лозим. Ҳаммага маълумки, алоқа бўлими иши ҳақида кўплаб норозилик шикоятлари эшитамиз. Аммо мавжуд камчиликларни тугатиш, айбдорларни жазолаш на бўлим раҳбарларининг ва на ўртоқлик суди аъзоларининг хаёлига келади. Ваҳоланки, бу ерда ўртоқлик суди ташкил этилганига 8 йилдан ошиб қолди. А. Семьянова раис қилиб сайланган мазкур суд ўз фаолияти мобайнида бор йўғи Чиноз милиция бўлимидан тушган биргина материални кўриб чиққан холос.

Ўртоқлик суди на халқ контроли, на халқ дружиначилари билан алоқа боғлаган. Тушаётган шикоятларни ҳал қилиш йўлида бирон марта ҳам профилактик ишлар олиб борилмаган. Лекин фақат ўтган йилнинг ўзидагина алоқа бўлими бошлиғи меҳнат интизоми бузилгани учун айбдорларга нисбатан 68 марта чора кўрган. Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, алоқа бўлими бошлиғи Циферблат ва маҳаллий комитети раиси Ткаченко ўртоқлик суди иши билан мутлақо қизиқмайди.

Жамоатчилик ҳукми — энг таъсирчан, нишонга бехато урадиган ҳукмдир. Дўстлар, елкама-елка ишлаб келаётган ҳамкасблар нафратидан оғирроқ жазо борми! Ўртоқлик суди ана шу жиҳатларга кўра таълим-тарбиянинг энг муҳим кўринишларидан биридир. Шунга эришайликки, гўзал шаҳримиз ҳуснига доғ туширадиган бирон-бир шахс қолмасин.

Йиғилиш охирида шаҳар халқ суди раиси, шаҳар Совети ўртоқлик суди раисининг ўринбосари ўртоқ Қ. Эгамқулов доклади юзасидан «Ўртоқлик судлари ишини янада яхшилаш»га қаратилган қарор қабул қилинди.

Я. САЛИМОВ.

ЎТ БОСГАН ҒЎЗАЛАР

Бир вақтлар «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози Янгийўл районидаги илғор хўжаликлар қаторида юрарди. Шунинг учун бу колхоз пахтакорлари катта ҳурмат ва эҳтиром қилинардилар. Ён қўшни Собир Раҳимов номли колхоз эса иқтисодий жиҳатдан заиф, ҳосилдорлиги бу даражага етмаган, донг чиқармаган, қишлоқлари нообод хўжалик эди. Ҳозир эса план бажаришда, ҳосилдорликда, қишлоқларининг ободлигида бу колхоз «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози билан беллашиш даражасига етиб қолган.

Бу йил ҳам Собир Раҳимов номли колхозда ишлар чакки эмас. Колхозчилар 1050 гектар пахта майдонидан план бўйича 2700 ўрнига 3000 тонна пахта йиғиб олиш, ҳосилдорликни гектар бошига пландагига нисбатан 3 центнердан ошириш иштиёқида меҳнат қилиб, ғўза парваришида яхши натижаларга эришмоқдалар. Мана, яқиндагина Москвага бориб, комсомоллар съездига қатнашиб келган Анвар Шербеков бошлиқ звено пахтазорлари. Пайкал ораласангиз оёғингиз тўпиққача ботиб кетади. Қатор ораларида бегона гиёҳ кўринмайди. Эркин ва дуркун ривожланаётган ғўзанинг шоналари тўлишиб гуллай деб турипти. Бу звено аъзоларининг нияти ҳосилдорликни планга нисбатан 8 центнер ошириш, гектаридан 35 центнердан ҳосил кўтаришдан иборат.

Колхозда яхши ниятли кишилар кўп. Шунга яраша ишлаётган, айни кунларда ғўзани сифатли парвариш қилишга астойдил интилаётган Хабиба Турғунова, Борот Айтенов, Ўтаган Жиянхўжаев сингари кишилар бошлиқ бригада, Болта Холжонов, Муҳаммад Усмонов, Йўлчи Эргашев бошлиқ звено пахтазорларини кўриб ҳавасингиз келади. Буларга беихтиёр балли азаматлар дейсиз.

Қўшни Охунбобоев номли колхозда кейинги ўн кунликда Мирали Турғунбоев; Муса Сайфуллаев бошлиқ бригада аъзолари ғўза парваришида пешқадамлик қилиб, колхоз правлениеси ва партия ташкилотининг кўчма Қизил байроғини олишга муваффақ бўлганлар. Аҳмад Пўлатов, Абдураҳмон Боймуродов, Қурбонбой Бозорбоев бошлиқ бригадаларда ҳам иш чакки эмас.

Бироқ, машҳур ва маълум «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози далаларини айланиб кўрган кишининг таби хира бўлади, ачинади. Отажон Тешабоев бошлиқ бригаданинг кўпгина пайкалларига қараб афсусланасиз. Шу ердаги Азизахон Тўхтарова бошлиқ звенога қарашли пахта майдонида ғўза эмас, фақат қалин ўт кўринади. Шийпон олдидаги ғўза шу аҳволда бўлса, ичкарироқдаги манзара қанақа экан?! Афтидан сув қўйилгач, ғўза вақти ўтказилиб культивация қилинганидан ҳамма ерни кесак босиб ётибди. Звенонинг культивация қилинган ғўза тагларини кавлаб қаралса, заранг бўлиб кетганини кўрасиз. Ғўза илдизининг ривожланиши учун шароит йўқ. Қилтириқдай оқ илдизлар қаттиқ кесаклар орасида қисилиб ётипди. Бу ўгай ғўзаларнинг ҳолидан ким хабар олади? Далада ҳам, шийпонда ҳам ҳеч ким йўқ. Ошпаз идиш-товоқларни ювиш билан банд. Меҳмонхонада ишлайдиган Азиза Ўзганова кетмон ушлаб турибди.

— Одамлар қани?

— Уйларига кетишди.

— Далада иссиқ овқат қилинмайдими?

— Қилдик, овқатни егандан кейин уйларига кетишди,— деди ошпаз ая.

Бригадирни уйқу-ю, далани ўт босди.

В. Воробейчиков чизган карикатура.

Мусоқул Бекамов, Пирмат Исмоилов бошлиқ бригадаларда ҳам ўт босган, сифатсиз культивация қилинган ерлар оз эмас. Бундай ўгай ғўзалар колхознинг бошқа пайкалларида ҳам кўп.

Колхоз идорасига кета беришдаги йўлда колхознинг бош инженери Саидқул Йўлдошев уч-тўрт киши билан тракторга қараб туришибди.

— Нега культивация сифатсиз ёки тракторларнинг иш органлари етишмайдими?— сўрадик ундан.

— Етарли, кам-кўсти йўқ.

— Бўлмаса нега тракторлар ернинг бетини қириб кетаберган, ғўзаларнинг ости заранг бўлиб ётибди?

— Билмадим...

Колхозда 42 та чопиқ трактори бор. Шундан кунига уч-тўрттаси бекор туради. Шу куни ҳам тўртта трактор ишламаган.

Бу йил об-ҳаво қулай келди. Ҳаммага машҳур ва маълум «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозн бу йил ўз ўрнини эгаллаши, юбилей йилини ёруғ юз билан якунлаши керак. Колхозда шу иштиёқ билан ишлаб яхши натижаларга эришаётган, ўз колхозининг шуҳратини тиклаш учун уринаётган Бобобек Исоқулов, Муса Тузалбоев, Акбарали Деҳқонов, Фазлиддин Нажмиддинов сингари ўртоқлар бошлиқ бригада аъзолари ишидан ҳамма хурсанд. Улар бир хил шароитда ишлаб ғўза парваришида дуруст натижаларга эришаётирлар. Аммо колхоздаги умумий аҳвол кишини қувонтирмайди. Кўп майдонлардаги ғўза ҳали бағрини ердан кўтариб ололмаган, талай ерлардаги ғўза ўт ичида ётибди. Бундай ўгай ғўзаларга қараш, ғўза парваришидаги қолоқликдан чиқиш керак!

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

КЎРИК ҒОЛИБЛАРИ

⊙ ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган мамлакат халқ университетларининг Бутуниттифоқ жамоатчилик кўригида Фарғона журналистика халқ университети ғолиб чиқди. Халқ университетлари Марказий Кенгашининг қарори билан бу университет диплом ва биринчи мукофотни олди.

Журналистика халқ университети бундан олти йил муқаддам «Ферганская правда» газетасининг редакцияси ҳамда Ўзбекистон Журналистлар союзи область бўлими бюросининг ташаббуси билан тузилган эди. Уни битириб чиққанлик тўғрисида 150 киши диплом олди. Ҳозир шуларнинг кўплари кўп тиражли ва деворий газеталарнинг редакторлари бўлиб ишламоқдалар, область шаҳар ва район матбуотининг активларидир.

БИЛИМ ЮРТИНИНГ ЯНГИ БИНОСИ

⊙ ФАРҒОНА. Шаҳар музика билим юрти янги бинога кўчиб кирди. Унинг учун Конституция кўчасида тўрт қаватли корпус қад кўтарди. Бу ерда концерт зали, 45 та кенг дарсхона, 100 ўринлик ётоқхона бор.

Янги бино фойдаланишга топширилиши билан ҳамма ўқувчилар бир сменада машғулот қилишга ўтадилар. 1 сентябрдан бошлаб музика мактабининг саккиз бўлимида 400 дан ортиқ бола таълим олади.

КАРТИНАЛАР ГАЛЕРЕЯСИ

⊙ НАВОИЙ. Химиклар ёш шаҳридан неча ўнлаб километр нарида жойлашган Қоратовдаги Сармиш дарасини археологлар биринчи категориядаги ёдгорлик деб аташди. Шанба ва якшанба кунлари дам олгани бу ерга келган Навоий аҳолиси эса уни очиқ ҳаводаги картиналар галереси деб атамоқда. Уларнинг ҳар иккаловлари ҳам ҳақдирлар. Гап шундаки, бу ерда қоя тошларга чизилган кўпдан-кўп расмлар топилган.

Неча минг йиллик давр Сармиш «Тош расмлари»га айтарлик шикаст етказмаган. Силлиқ қоя тошлар бетидан бизга неча юзлаб расмлар қараб турибди. Такага ўқ узаётган ёйчини, бузоқчаси эмиб турган сигирни, оғир шохларини эгиб турган таканн, тоғ эчкиларини, отларни кўрасиз... расмлар тошни ўйиб ишланган.

Шу ўзига хос «расмлар галереясини» навоийлик муаллим Борис Степанович Шалатонин очган бўлиб, унинг ҳисобича Сармишдаги расмлар бир неча мингга боради.

(ЎзТАГ).

ВУЛКАН «УЙҒОНДИ»

⊙ БОКУДАН 70 километр ғарбдаги балчиқ отувчи Челдоғ вулкани юз йиллик уйқудан уйғонди. Кучли газ отилиши уйғониш белгиси бўлди.

Вулкан кратерининг марказий қисмида кесаклардан иборат гумбазсимон тепалик секинаста кўпчиб бормоқда. Гумбазнинг бўйи 5—6 метрга етиб қолди, диаметри эса тахминан 50—60 метр келади.

Олимлар вулканнинг «хатти-ҳаракатини» кузатиб туришибди. Озарбайжон ССР Фанлар академиясининг академиги Аҳад Ёқубов ТАСС мухбирига қуйидагиларни маълум қилди:

— Озарбайжон балчиқ вулканларининг сўнгги йилларда активлиги ошиб бораётганлиги бутун Ер куррасида Альп бурмалиги деб аталмиш миқёсдаги тоғ ҳосил бўлиш фаолиятининг зўрайиб бораётганлиги билан боғланган бўлса эҳтимол.

Олимнинг фикрига кўра, вулкан «илдизлари» мезозой даврининг ётқизиқларигача бориб тақалади.

ҚОРАҚУМ АСАЛИ

⊙ АШХОБОД. (ТАСС мухбири) Карки ва Байрамали колхозлараро ихтисослаштирилган фермаларининг асаларичилари Қорақумда тайёрлов пунктларига хушбўй май ойи асалининг дастлабки центнерларини келтирдилар. Уларнинг асаларилари қиёғос гуллаган янтоқзорларга қўйилган. Янтоқ асали ғоятда шифобахшдир. Тез орада асалари яшиклари пахтазорларга ўтказилади.

Мутахассисларнинг хулосасига кўра, бу йил ҳамма ерда гуллар сероб. Шунингдек асал тўплаш ўтган йилдагидан 40 кун аввал бошланди. Республикага асаларичилари давлатга камида 2 минг центнер асал сотиш мажбуриятини олдилар.

НАВБАТ— СПОРТНИНГ ТЕХНИК ТУРЛАРИГА

Бир йил муқаддам ДОСААФ спортчиларининг V Бутуниттифоқ спартакиадасини ўтказиш тўғрисида қарор қилинган эди. «Ленин васиятларига содиқмиз» шиори остида ўтказиладиган бу спартакиаданинг асосий мақсади оммавийликка эришишдир.

Дадил айтиш мумкинки, ўтган давр мобайнида бу йўлда катта ишлар қилинди.

Мусобақалар дастлаб қуйи ташкилотларда бошланди, сўнгра район, шаҳар, область спартакиадалари даражасига кўтарилди. ДОСААФ спортчиларининг V Бутуниттифоқ спартакиадаси стартларида қатнашиш ҳуқуқини берувчи йўлланмаларни эса республика спартакиадаларида қўлга киритиш мумкин. Худди ана шу мақсадда ўтказилаётган республикамиз досаафчилари спартакиадасининг тантанали очилиш маросими Тошкентда бўлиб ўтди.

Пойтахт области меҳнаткашларининг дам олиш жойига айланган Тошкент денгизи ўтган якшанба куни ҳақиқий байрам тусини олган эди. ДОСААФ спортчилари эришган ютуқлар ҳақидаги плакатлар, денгиз шамолида ҳилпираётган байроқлар бу ерда катта тантана бўлишидан далолат берарди.

Соат миллари 11 ни кўрсатаётганда сунъий денгизнинг ўнг қирғоғига жойлашган марказий трибуна олдига областлар ва Қорақалпоғистон Автоном Республикаси досаафчи-спортчилари мусобақаларининг ғолиблари саф тортиб бўлган эдилар. Саф узра парад қўмондони, республика ДОСААФ комитети раиси, полковник А. Хожибоевнинг командаси янграйди ва у Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари ўртоқ В. Г. Ломоносовга спортчилар спартакиаданинг очилиш маросимига тайёр эканлиги ҳақида рапорт беради. шундан сўнг ўртоқ В. Г. Ломоносов спартакиада қатнашчиларига қарата нутқ сўзлайди.

Спартакиада бош судьяси Е. Ефимовнинг мусобақалар байроғини кўтариш ҳақидаги буйруғи янграйди. Оркестр садолари остида СССР ва Ўзбекистон ССР байроқлари кўтарилади. Шундан сўнг мусобақа қатнашчилари трибуналар олдидан саф тортиб ўтадилар.

Тантанали қисм тугагач, жамиятнинг энг яхши спортчилари кўргазмали машқларни бажаришга киришдилар.

Спартакиаданинг очилиш маросимида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов иштирок этди.

Т. ЎРИНБОЕВ.

НАСИБА Содиқова Тошкентдаги пиллакашлик фабрикасининг илғор автоматчиси. У ўз зиммасидаги топшириқларини мунтазам равишда ортиғи билан адо этади. Суратда: Н. Содиқова.

М. Нуриддинов ва И. Шоинноғомов фотоси.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

СОВЕТ—ШВЕЦИЯ ҚЎШМА АХБОРОТИ

СССР ҳукуматининг таклифига биноан Швеция Бош министри Улоф Пальме 1970 йил 16 июндан 19 июнгача расмий визит билан Совет Иттифоқида бўлди.

Швеция Бош министри ўз визити вақтида СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин билан учрашди ва суҳбатлашди.

Биргаликда қабул қилинган ахборотда бундай дейилади: Ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет—Швеция ҳамкорлигини ривожлантириш масалалари юзасидан самимий ва ҳамжиҳатлик вазиятида батафсил фикрлашиб олинди.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари тинчликни мустаҳкамлаш ва халқларнинг хавфсизлигини таъминлаш учун давлатлар ўртасидаги муносабатлар куч ишлатиш ёки куч ишлатиш билан таҳдид қилишдан воз кечишга асосланишини, халқаро можароларни эса тинч воситалар билангина ҳал этиш талаб этилади, деб таъкидладилар. Улар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг уставига мувофиқ барча халқларнинг мустақил бўлиш ҳуқуқи асосий ҳуқуқ эканлигини қайд қилдилар. Барча давлатлар ўртасида, улардаги социал-иқтисодий системаларнинг қандай бўлишидан қатъи назар актив мустаҳкам ҳамкорлик ва ўзаро ишонч бўлган тақдирдагина бутун дунёда тинчлик таъминланиши мумкин эканлиги тўғрисида томонларнинг қарашлари бир хил эканлиги таъкидланди.

Томонлар халқаро кескинликни юмшатишга ва давлатлар ўртасидаги ҳамкорликни кенгайтиришга бутун чоралар билан ёрдам беришга қатъий қарор берганликларини таъкидладилар.

Совет томони Швеция ўтказиб келаётган бетарафлик сиёсати фойдали ва Европада тинчликни сақлаш ишига қўшилган муҳим ҳисса эканлигини яна такрорлаб айтди.

Ҳар икки томон Шарқи-Жанубий Осиёдаги хатарли аҳволдан ғоят ташвишланаётганлигини билдирди. Чет эл қўшинларининг ҳозирда ҳам Вьетнамда бўлиши халқаро вазиятни жиддий суратда ёмонлаштиради. Томонлар Камбоджанинг уруш ҳаракатлари доирасига тортилганлиги муносабати билан вазият кескинлашганлигини қайд этдилар. Ҳар иккала ҳукумат чет эл қўшинлари Ҳинди-Хитойдан олиб чиқиб кетилиши ва шу райондаги халқлар барча халқларнинг ўз келажагини эркин белгилаш ҳуқуқидан фойдаланиш имкониятига эга бўлишлари зарур эканлигини таъкидладилар. Томонлар Вьетнам проблемасини 1954 йилда Женевада тузилган битимлар асосида сиёсий жиҳатдан ҳал этиш зарур эканлигини уқтириб ўтдилар. Вьетнам проблемасининг шу тарзда ҳал этилиши ана шу районда яшовчи халқларнинг ўз тақдирини ўзлари ҳал этишдан иборат қатъий ҳуқуқини таъминлаши керак.

Томонлар Яқин Шарқдаги аҳволдан ташвишланаётганликларини билдирдилар — Яқин Шарқдаги аҳвол тинчликка тобора хатарли хавф туғдирмоқда. Ахборотда барча манфаатдор томонлар Яқин Шарқда адолатли ва мустаҳкам тинчлик ўрнатиш мақсадида Хавфсизлик Кенгашининг 1967 йил 27 ноябрь резолюциясини бажаришлари зарур эканлиги таъкидланади. Улар Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош секретарининг Яқин Шарқдаги махсус вакили элчи Г. Ярринга ўз вазифасини бажаришда бундан буён ҳам ёрдам берадилар.

Музокаралар давомида Европа хавфсизлиги масалаларига алоҳида эътибор берилди. Томонлар барча манфаатдор давлатларнинг иштироки билан Европада хавфсизлик тўғрисида ҳамкорликка доир яхши тайёрланган умумевропа кенгаши Европа қитъасида кескинликни юмшатишга ва халқаро тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беради деган фикрни якдиллик билан изҳор қилдилар. Швеция ва Совет Иттифоқи хавфсизлик юзасидан кенгашнинг муваффақиятли ўтказилишига ёрдам бермоқ учун манфаатдор мамлакатлар билан маслаҳатлашишни давом эттирадилар.

СССР ҳукумати ва Швеция ҳукумати Бирлашган Миллатлар Ташкилотига катта аҳамият берадилар ва бу ташкилот халқаро тинчлик ҳамда хавфсизликни мустаҳкамлаш ишида конструктив роль ўйнай олади ва ўйнаши лозим, деб ҳисоблайдилар.

Ахборотда айтиладики, томонлар тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш манфаатларини ,урушлар ва қуролли можароларнинг олдини олиш манфаатларини кўзлаб, ёппасига ва батамом қуролсизланиш проблемасини ҳал этиш мақсадида зўр бериб ҳаракат қилиш зарур эканлигига ишонганликларини билдирдилар. Улар ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартнома кучга кирганлигини мамнуният билан қайд қилдилар ва жаҳондаги барча мамлакатлар бу шартномага қўшиладилар, деб умид билдирдилар.

Ахборотда химиявий ва бактериологик қурол ишлатишни тақиқлаш тўғрисида 1925 йилда Женевада тузилган протоколнинг муҳим эканлиги тўғрисида гапирилади, Болтиқ денгизининг ифлосланишига йўл қўймаслик проблемасига алоҳида эътибор берилди.

СССР билан Швеция ўртасидаги муносабатларга келганда бу муносабатлар ҳар иккала мамлакат бахт-саодати йўлида яхши қўшничилик руҳида кўнгилдагидек ривожланиб бораётганлиги мамнуният билан қайд қилинди.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари савдо-сотиқ, фан-техника ҳамкорлиги, маданият, спорт ва туризм соҳасидаги муносабатларни янада ривожлантириш учун яхши имкониятлар борлигини қайд қилдилар. Улар иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлиги тўғрисида ҳамда атом энергиясидан тинчлик мақсадларида фойдаланиш ҳақида имзоланган битимлар муҳим эканлигини таъкидладилар.

Совет —Швеция консуллик конвенциясига мувофиқ ҳукуматларнинг бошлиқлари Гетеборгда Совет Бош консулхонасини очиш ва Швеция риксдаги маъқуллаган тақдирда Ленинградда Швеция Бош консулхонасини очиш тўғрисида бамаслаҳат келишиб олдилар.

Ҳукуматларнинг бошлиқлари дейилади ахборотнинг охирида, ҳар иккала мамлакат ўртасидаги дўстона муносабатларни бундан буён ҳам ривожлантириш ва мустаҳкамлашга интилаётганликларини таъкидладилар, фикрлашиб олишдан мамнун эканликларини билдирдилар ва ҳар иккала мамлакатларнинг раҳбар арбоблари ўртасида мунтазам шахсий алоқалар бўлиб туриши муҳим эканлигини уқтириб ўтдилар.

Швеция Бош министри Улоф Пальме Совет ҳукумати бошлиги А. Н. Косигинга расмий визит билан Швецияга боришни таклиф этди. Бу таклиф мамнуният билан қабул қилинди.

(ТАСС).

ҲИНДИСТОН БИЛАН ПОЛЬША ЎРТАСИДА ҲАМКОРЛИК МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

ВАРШАВА. (ТАСС). Ҳиндистон республикасининг президенти В. В. Гири Польшага қилган сафари муносабати билан чиқарилган баёнотда Польша Халқ республикаси билан Ҳиндистон ўртасида сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқалар ривожланаётганлиги таъкидлаб ўтилган. Музокаралар давомида, дейилади баёнотда, Польша Халқ Республикаси давлат кенгашининг раиси билан Ҳиндистон республикасининг президенти икки томонлама муносабатларни муҳокама қилдилар ва муҳим халқаро проблемалар хусусида фикрлашиб олдилар. Польша билан Ҳиндистон ўзаро муносабатларни ҳар жиҳатдан ривожлантириш, ҳар иккала мамлакат ўртасида иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва кенгайтириш ниятида эканликларини ҳам таъкидлаб ўтдилар.

Ахборотда айтилишича, ҳар иккала томон тинчлик фойдасига, халқаро кескинликни юмшатиш ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш фойдасига ҳаракат қилишга қатъий қарор берганликларини тасдиқладилар.

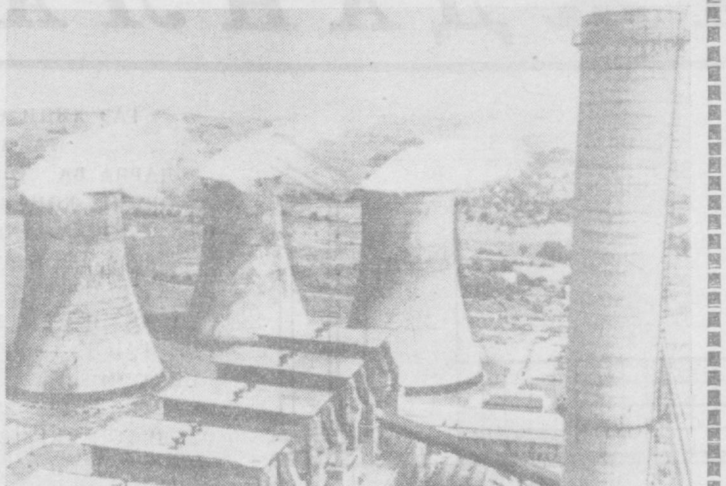

Польша халқ Республикаси. «ТУРУЭ» электростанцияси Польша, ГДР ва Чехословакия республикаларининг давлат чегаралари туташган жойда қад кўтарган. Бу республиканинг катта иссиқлик электр марказларидан бири. Электростанциянинг асосий хомашёси қўнғир кўмир бўлиб, у қудратли транспортёрлар воситасида 55 километргача бўлган масофадан келтирилади.

ЦАФ—ТАСС фотоси.

КОСМОСДАГИ ҒОЯТ БУЮК ЭКСПЕРИМЕНТ

«Союз-9» совет космик кемаси парвозининг натижалари ҳамон жаҳон матбуотининг ва илмий жамоатчиликнинг диққат марказида турибди.

ВАРШАВА. Польша газеталарининг биринчи саҳифалари «Космик парвоз соҳасида яна бир муҳим қадам», «инсон физиологик тўсиқларни бартараф этмоқда» деган сарлавҳалар билан бошланган. Газеталар совет космонавтларининг фан учун қилган экспериментлари муҳим аҳамиятга эга эканлигини қайд этмоқдалар. Бу эксперимент, деб ёзади «Трибуна люду» газетаси, доимий ишлайдиган орбитал станциялар яратиш йўлида қўйилган янги катта қадамдир. Космосни ўзлаштиришнинг бундан илгариги бутун программаси ҳам мақсадга хизмат қилади. Газета медицина-биологик, илмий ва халқ хўжалик тадқиқотларининг катта аҳамиятга эга эканлигини, бу тадқиқотларнинг натижалари Советлар мамлакатининг экономикаси учун катта фойда келтиришини таъкидлаб ўтади.

ГАВАНА. «Союз-9» кемаси парвозининг муваффақиятли тугалланганлиги Куба матбуотининг диққат марказида турибди. Совет космонавтлари илмий-техникавий ва медицина-биологик тадқиқотларнинг кенг программасини амалга оширдилар, деб ёзади «Гранма» газетаси. Куба газеталари «Союз-9»нинг тушиши ва Ерга қўниши тўғрисида ҳамда кема экипажининг эришган муваффақиятлари тўғрисида батафсил ҳикоя қилган.

БЕРЛИН. Родевишада (ГДР) сунъий йўлдошларни кузатувчи станциянинг раҳбари профессор Эдгар Пенцель «Совет фанининг ғоят буюк муваффақиятга эришганлиги ҳамда Совет космонавтларининг мислсиз жасорати муносабати билан энг самимий қутловларимизни йўллаймиз» деди. Бу парвоз, деб айтди у, инсон космосда узоқ муддат бўлган вақтида ҳам меҳнат қобилиятини сақлай олишини кўрсатди. «Союз-9» кемасининг экипажи амалга оширган ғоят бой ва хилма-хил программа ичида одамлар тушган орбитал станцияларнинг халқ хўжалик вазифаларини амалга ошириш учун қандай муҳим роль ўйнаши мумкинлигини кўрсатувчи далилдир, деди профессор Пенцель.

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИНИНГ КЕНГАШИГА ДОИР

Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик масалалари юзасидан Умумевропа кенгашига тайёргарлик билан боғлиқ бўлган актуал проблемаларни муҳокама қилмоқ учун 21—22 июнда Будапештда Варшава шартномасида қатнашувчи давлатлар ташқи ишлар министрларининг кенгаши ўтказилди.

ГДР ТАН ОЛИНСИН

БОНН. (ТАСС). Германия социал-демократик партиясининг шимолий Гессендаги «Ёш социалистлар» ёшлар ташкилоти Касселда шу ташкилот ўтказган конференцияда Германия Демократик Республикасини халқаро-ҳуқуқий жиҳатдан тан олинишини талаб қилиб чиқди. «Франкфуртер рундшау» газетасининг хабар беришига кўра «ёш социалистлар» ташкилоти ГФР ҳукуматидан Одер-Нейсе бўйлаб ўтган чегарани ҳамда Чехословакия билан бўлган чегарани ҳам тан олишни талаб қилди.

МИНИСТРЛАР КАБИНЕТИ ТУЗИЛДИ

ЛОНДОН, 22 июнь. (ТАСС). Буюк Британия бош министри Эдвард Хит ўн етти министрдан иборат янги консерваторлар кабинетининг составини эълон қилди.

А. Дуглас-Хьюм ташқи ишлар министри ва миллатлар ҳамдўстлиги ишлари министри қилиб тайинланди. Дуглас-Хьюм 1960 йилда Макмиллан ҳукуматида Ташқи ишлар министри лавозимига тайинланган эди. 1963 йилда у Англиянинг бош министри бўлди. 1964 йилги сайловда консерваторлар мағлубиятга учрагандан кейин у оппозициянинг бошлиғи бўлиб қолди, 1965 йилда бу лавозимни ташлаб кетди. Дуглас-Хьюм Э. Хитнинг «даъвогар кабинети»да Ташқи ишлар министри лавозимини эгаллаб турди. Каррингтон мудофаа министри, Я. Маклеод молия министри, М. Нобл савдо министри бўлди.

СУКАРНО ВАФОТ ЭТДИ

ЖАКАРТА, 22 июнь. (ТАСС). Индонезиянинг собиқ президенти Сукарно кеча Жакартадаги ҳарбий госпиталда 69 ёшида вафот этди.

Сукарно Индонезиянинг биринчи президенти эди. У 1945 йил август ойида Индонезия мустақил республика деб эълон қилинган кундан бошлаб 22 йил давомида давлат бошлиғи бўлиб турди.

ҲАВАСКОРЛИК ТЎГАРАКЛАРИДА

ИККИНЧИ ИСТЕЪДОД

...Шеърият кўнгил эрмаги эмас. У учувчига қанотдай, йўлчига ҳамроҳдай, уй бекасига игнадай зарурдир, деб ёзган эди. Ғ. Ғулом. Шоирнинг бу гаплари санъатга ҳам тааллуқлидир. Санъат асарларида турмушдаги барча воқеа ва ҳодисалар ўз ифодасини топади, улар бадиий шаклда акс этади. Ҳақиқий санъат кишиларда олийжаноб хислатларни камол топтириш қудратига эга. Санъатнинг бошқа турлари каби театр санъатида ҳам истеъдод ва маҳорат билан ишланган ҳар бир асар буюк ҳаётбахш аҳамиятга эга.

Халқимизга маданий хизмат кўрсатишда, санъат асарларини кенг пропагандa қилишда театрларнинг роли катта. Мамлакатимизда профессионал театрлар билан бир қаторда кўплаб жамоатчилик асосида ташкил топган халқ театрлари ҳам ишлаб турибди. Охунбобоев номидаги Тошкент шаҳар маданият уйи ҳузуридаги халқ театри ҳам ана шундай севимли санъат даргоҳларидан биридир.

1958 йили республикада биринчи бўлиб халқ театри номини олишга муяссар бўлган бу ижодий коллектив томошабинларнинг ҳурматини қозонди. Театр коллективи ҳар томонлама ўсиб, репертуарлари бойиб, мухлисларининг сони ҳам ортиб борди. Шу йиллар ичида халқ театри 48 дан ортиқ спектаклларни саҳнага қўйиб санъат шинавандаларининг эътиборини ўзига қаратди.

Айниқса театр коллективи саҳналаштирган Ҳ. Ҳакимзоданинг «Бой ила хизматчи», Гоголнинг «Ревизор», Уйғуннинг «Қотил», К. Яшиннинг «Ўлим босқинчиларга» каби драмалари театр коллективига катта шуҳрат келтирди.

Барча совет кишилари қатори халқ театрининг санъат аҳли ҳам шонли сана — В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллик тўйини муносиб совғалар билан кутиб олди. В. И. Ленинга, Октябрь инқилобига бағишланган спектакллар яратишни ҳар бир театр коллективи, шу жумладан халқ театрининг санъаткорлари ҳам ўзлари учун катта бахт, ижодий синов деб билдилар. Шунинг учун ҳам Халқ театри юбилей йилида И. Султоннинг «Бургутнинг парвози», Б. Раҳмоновнинг «Мардлар қиссаси» номли тарихий драмаларини саҳналаштириб Ленин юбилейига муносиб тўёна ҳозирлади.

Театр коллективи саҳналаштирган «Бургутнинг парвози» драмаси кўрикда Тошкент шаҳри бўйича биринчи ўринни, республика бўйича иккинчи ўринни олди. Айниқса драмада Ш. Умаров ижро этган М. В. Фрунзе, А. Мирзаахмедов ижросидаги Умар, С. Аҳмедов ижросидаги Жўра образлари ҳаётий чиққан, образларнинг ички дунёси тўлиқ очиб берилган.

Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг ғалабаси, босмачилик ҳаракатларининг тугатилиши воқеаларини акс эттирувчи «Мардлар қиссаси» тарихий драмаси ҳам шу коллектив ижросида ўзининг тўлиқ ифодасини топди, ўз мухлисларини мафтун этди. Коллектив бу драмани муваффақиятли саҳналаштиргани учун ҳам кўрикда республика бўйича биринчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлди.

Булардан ташқари Халқ театри «Оқ йўл», «Ферузанинг тақдири», «Тавба» каби драмаларни ҳам саҳналаштириб кўпчиликнинг эътиборига ҳавола қилди. Драмалар томошабинлар томонидан яхши баҳоланди. Санъат аҳли учун томошабинлар томонидан берилган яхши баҳо, энг олий мукофотдир.

Халқ театрининг бундай муваффақиятларга эришувида театрнинг бадиий раҳбари Шавкат Умаровнинг хизмати самаралидир. Ш. Умаров 1960 йилдан буён шу коллективга бошчилик қилади. Ўтган 10 йил ичида Ш. Умаров раҳбарлигида 30 дан ортиқ спектакллар саҳнага қўйилди.

У раҳбаргина эмас, балки талантли актёр ҳамдир.

Ш. Умаров ҳар бир ролни ижро этганда, образнинг ички дунёсини, руҳий оламини чуқур ўрганади. Натижада у ижро этган роль ўзининг самимийлиги, ҳаётийлиги билан ажралиб туради. Фикримизнинг далили сифатида у ижро этган «Бургутнинг парвози»даги М. В. Фрунзе ролини олишимиз мумкин. Ш. Умаров ўз санъати билан мухлисларининг муносиб таҳсинига сазовор бўлиб келмоқда.

Ш. Умаров бошчилигидаги бу театр коллективи 40 кишидан иборат бўлиб, уларни ишчилар, студентлар ва бошқа касб эгалари ташкил этадилар. Улар ўзларининг асосий касбларида фидокорона меҳнат қилиш билан бирга, иккинчи истеъдодларини ҳам шакллантириб келмоқдалар. Масалан, театрнинг пешқадам актёрларидан бири Саъдулла Аҳмедовни олайлик. У йигирма йилдан бери театр саҳнасида ўз талантини намойиш қилиш билан бирга 1-босмахонада мастер бўлиб ишлайди. С. Аҳмедовни ҳар икки касбнинг ҳам моҳир устаси десак бўлади. Педагогика билим юртининг талабаси Холида Рашидова, 5-босмахона ишчиси Абдувоҳид Норпўлатов, 1-шаҳар касалхонасининг ҳамшираси Сабоҳатхон Баҳодирова кабилар ҳам театрнинг актив санъаткорларидан ҳисобланадилар.

Халқ театрининг кейинги иш планлари ҳам катта. Театр коллективи режиссёр Ш. Умаровнинг «Илк муҳаббат» асарини саҳналаштириш ниятида. Асар ёшлар ҳаётига бағишланган бўлиб асарнинг марказида эскилик билан янгилик ўртасидаги кураш масаласи ётади. Келажакда А. С. Пушкиннинг «Тош меҳмон» трагедиясини саҳналаштириш ҳам планлаштирилган.

Коллектив ҳар йилгидек бу йил ҳам пахтакорларга маданий хизматни янада яхшилаш учун кўпгина ишлар қилмоқда. Театрнинг ижодий коллективи ўзи оталиққа олган Сирдарё область, Киров райони меҳнаткашлари ҳузурига янги репертуар билан бориш ниятида меҳнат қилмоқда, изланмоқда. Изланган, интилган албатта мақсадига етади.

Халқ учун хизмат қилаётган халқ театри коллективининг кейинги ишларига оқ йўл ва ривож тилаймиз.

О. ИБРОҲИМОВА,
ТошДУ студенти.

Суратда: «Мардлар қиссаси» спектаклидан бир кўриниш. Гавҳар ролида Х. Рашидова, Хасан ролида М. Жўрабоев.

Суратда: «Бургутнинг парвози» саҳнасидан бир кўриниш. Фрунзе ролида Ш. Умаров, Жўра ролида С. Аҳмедов.

Спорт

БРАЗИЛИЯ ФУТБОЛЧИЛАРИ ЖАҲОН ЧЕМПИОНИ

Ниҳоят, IX жаҳон чемпионати байроғи туширилди. Бу чемпионат Бразилия терма командасининг ажойиб ғалабаси билан тугади. Финал учрашувда бразилияликлар Европа чемпиони — Италия футболчилари билан куч синашдилар.

Ўйиннинг биринчи бўлими 1:1 ҳисобида дуранг бўлиб тугайди. Тўпни аввал Пеле киритади, сўнг Бонисенья бразилияликлар дарвозасини аниқ мўлжалга олади. Танаффусдан сўнг Жанубий американикларнинг устунлиги яққол сезилди. Герсон, Жаирзиньо, Карлос Альберто кетма-кет тўп киритиб, ҳисобни 4:1 га етказадилар.

Бразилия терма командаси учинчи марта «олтин маъбуда» кубогини қўлга киритиб, уни ўз мулки қилиб олди.

Бир кун аввал учинчи ўрин учун бўлган мусобақада ГФР ва Уругвай командалари беллашишди. Ғарбий Германия командаси 1:0 ҳисобида ғалаба қозониб (тўпни 27-минутда Оверат киритди) чемпионатнинг бронза мукофотчиси бўлиб қолди.

Бу йилги жаҳон чемпионати Бразилия чиндан ҳам футбол сеҳргарлари ватани эканлигини намойиш қилди. Бу мамлакат футболчилари қирқ йил давомида ўтказилган тўққизта чемпионатнинг ҳаммасида иштирок этдилар. Уч марта жаҳон чемпиони бўлиб, учинчи чемпионатда учинчи ўринни, тўртинчи чемпионатда иккинчи ўринни олган эдилар. Халқаро футбол Федерациясининг топшириғи билан 1928 йили парижлик энг яхши заргарлардан бири соф олтиндан қуйган афсонавий ғалаба худоси — Нике ҳайкалчаси — жаҳон футболининг энг катта мукофоти ишончли қўлга ўтди.

Халқаро футбол Федерацияси раҳбарлиги энди янги соврин таъсис этишга қарор қилди. Бу соврин «Футбол ассоциациялари (федерациялари) жаҳон кубоги» ёки қисқача «ФИФА Кубоги» деб аталади.

Илгариги чемпионатларда чорак финал ўйинларида ютқазган командаларга одатда умумий — 5—8-ўрин бериларди. Эндиликда турнир ташкилотчилари ҳамма командаларни ўз ўрнига қўйишга қарор қилди.

Шундай қилиб чемпионатнинг якуний жадвали қуйидагича:

Командалар	Ў	Ю	Д	М	Т	О
Бразилия	6	6	0	0	19—7	12
Италия	6	3	2	1	10—8	8
ГФР	6	5	0	1	17—10	10
Уругвай	6	2	1	3	4—5	5
СССР	4	2	1	1	6—2	5
Мексика	4	2	1	1	6—4	5
Перу	4	2	0	2	9—9	4
Англия	4	2	0	2	4—4	4
Швеция	3	1	1	1	2—2	3
Руминия	3	1	0	2	4—5	2
Бельгия	3	1	0	2	4—5	2
Исроил	3	0	2	1	1—3	2
Болгария	3	0	1	2	5—9	1
Марокаш	3	0	1	2	2—6	1
Чехословакия	3	0	0	3	2—7	0
Сальвадор	3	0	0	3	0—9	0

Редактор ўринбосари Р. УМАРОВ.

Реклама ва эълонлар

ГРАЖДАНЛАР

ГАЗ ХИДИ СЕЗИЛГАН ТАҚДИРДА ДАРЧА ВА ЭШИКЛАРНИ ОЧИНГ, ХОНАНИ ОБДАН ШАМОЛЛАТИНГ

ГАЗ ПЛИТАСИНИНГ ЖЎМРАГИНИ ЯХШИЛАБ БЕРКИТИНГ, АГАР СУЮЛТИРИЛГАН ГАЗ БЎЛСА БАЛЛОН ВЕНТЕЛИНИ ҲАМ БЕРКИТИНГ, СЎНГРА 04 ЁКИ 55-26-20, 55-26-21 ТЕЛЕФОН НОМЕРЛАРИ ОРҚАЛИ КЎНГИЛСИЗ ҲОДИСАЛАР ХИЗМАТИГА МУРОЖААТ ҚИЛИНГ.

ЧЕКИШ, ГУГУРТ ЁҚИШ, ЭЛЕКТР АСБОБЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

ҚАТЪИЯН ТАҚИҚЛАНАДИ, ЭСИНГИЗДА БЎЛСИН!

Газдан фойдаланиш қоидаларини бузиш ёнғинга, захарланишга ва кўнгилсиз ҳодисаларга олиб келади.

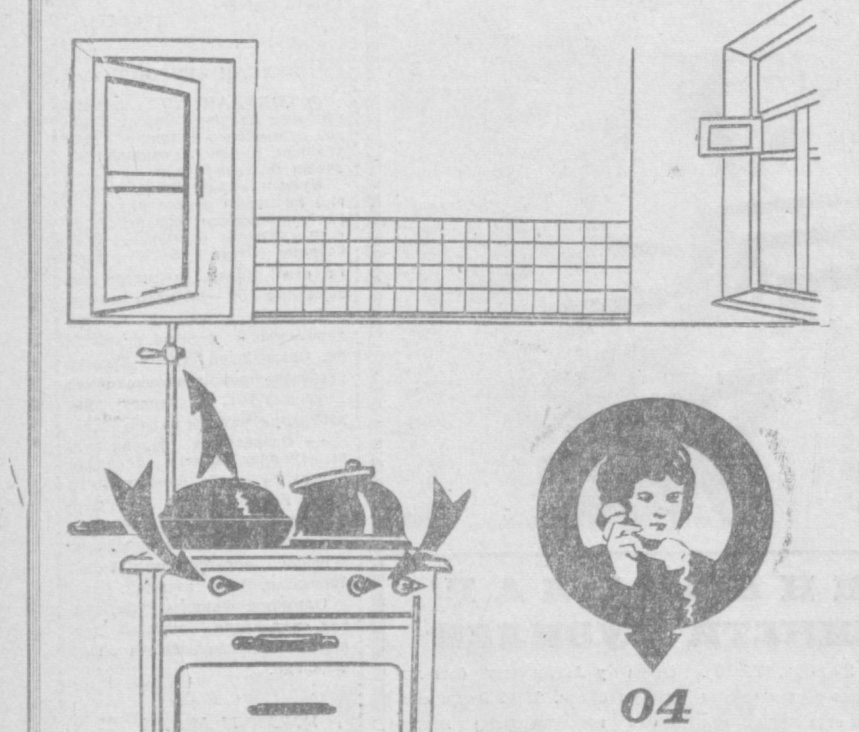

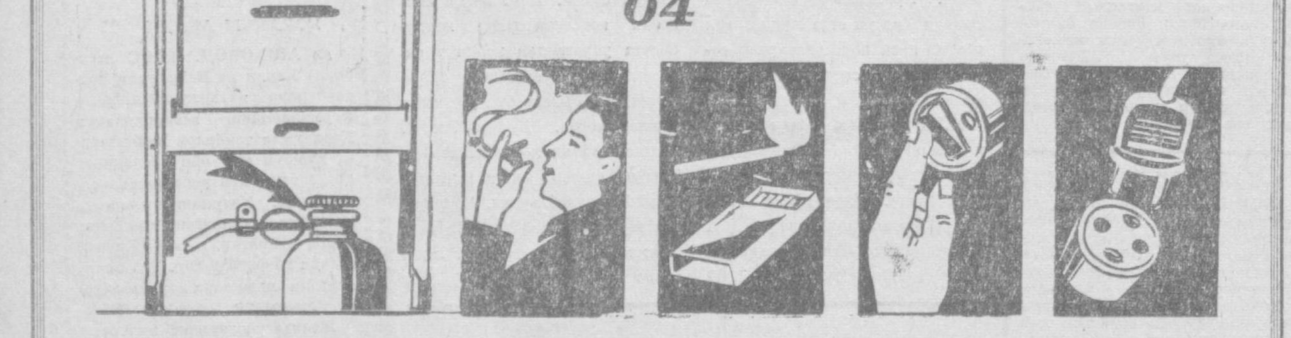

ГАЗДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИГА ҚАТЪИЙ РИОЯ ҚИЛИНГ!

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

18.25 — **Кўрсатувлар программаси.**

Рус тилида: 18.30 — **Теleянгиликлар.** 18.45 — **Болалар учун мультфильм.** 18.55 — **«Техника прогресси учун».** 19.20 — **Совет кино усталари. Шуҳрат АББОСОВ.** 20.25 — **Кўрсатувлар программаси ва реклама.**

Ўзбек тилида: 20.40 — **Телеянгиликлар.** 20.55 — **Беруний номли республика мукофотининг лауреатлари.** 21.20 — **Ўзбекистон ССР Олий Совети сессияси қатнашчиларига бағишланган концерт.** 22.20 — **Ғўза парваришини намунали олиб борайлик.** 22.40 — **«Ҳалокат».** Бадиий фильмнинг биринчи серияси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 — **Болалар учун кинофильм.** 18.20 — **Опера тарихидан.** 5-кўрсатув. 19.00 — **Ўқув кўрсатувлари программаси,** Абитуриентлар учун. Математика. 20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: **Камер куйларидан концерт.** 20.40 — **Ҳужжатли фильм.**

Рус тилида: 21.00 — **«Азимут» Туристик ўлкашунослик клуби.** 21.30 — **«Запорожьелик Дунай ортида».** Бадиий фильм.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 25/VI да — **Дон Жуан,** 26/VI да — **Ойжамол,** 27/VI да — **Спартак.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 23/VI да **Олтин девор,** 24/VI да — **Парвона,** 25/VIда — **Аяжонларим,** 26/VI да — **Шоҳ Эдип.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 24/VIда — **Ёшликда берган кўнгил,** 25/VIда — **Кумуш тўй,** 26/VI да — **Қайнона.**

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Олтин соат — «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА» (тоқ соатларда). «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Қора лола — «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Сайха — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Совет Иттифоқи элчиси — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Яшасин севги — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 8.40 минутда ва 10 яримда бошланади).

Қора лола — «ФЕСТИВАЛЬ».
Қоркиз — «ХИВА».
Сайха — «РАКЕТА».

«БАҲОР» КОНЦЕРТ ЗАЛИДА 24 ИЮНДА

КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР

СССР халқ артистикаси Галия ИЗМАЙЛОВА.

Ўзбекистон ССР халқ артисткаси Қундуз МИРКАРИМОВА

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар Олмахон ҲАЙИТОВА, Баҳром МАВЛОНОВ.

СОЛИСТЛАР:

Малоҳат ДАДАБОЕВА, Неъматжон ҚУЛАБДУЛЛАЕВ, Гулшод ОТАБОЕВА, Гулчеҳра ИСМОИЛОВА ва бошқалар.

Программани Ғулом ТОЖИАЪЛОЕВ олиб боради.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА

26 ИЮНДА

СОФОКЛ

«ШОҲ ЭДИП»

Спектаклда — СССР халқ артистлари

СОРА ЭШОНТЎРАЕВА, ШУКУР БУРҲОНОВ

ва бошқалар қатнашадилар.

Томоша зали спектакль вақтида совуқ ҳаво билан таъминланади, ҳарорат 18-20 даража бўлади.

Спектакль кеч соат 8 да бошланади.

КОЛХОЗЛАР, СОВХОЗЛАР, КОЛХОЗЧИЛАР, ИШЧИЛАР ВА ХИЗМАТЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ташкоопторгда 1970 йил ҳосили учун килограмми 18 тийиндан етарли миқдорда уруғлик картошка мавжуд.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Клара Цеткин кўчаси, 76 уй. Телефон 332865.

Киров район Союзпечать агентлиги коллективи Тошкент шаҳар Союзпечать дирекциясининг бошлиғи

Мариф Саибович МАНАЗАРОВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор қилади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 336495, Редактор ўринбосарлари — В35885. В37916 Масъул секретарь — В34808, Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936, Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786, Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — В35811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048, Эълонлар бўлими — В38142, Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Г. 1673. ИНДЕКС — 64697. Р. 04170.